

PORTRET | ECB-VOORZITTER JEAN-CLAUDE TRICHET NEEMT MAANDAG AFSCHIED

Voor Trichet is de euro geen camembert

1986: Jean-Claude Trichet, directeur van de Franse Schatkist. © pn

14 september 1993: kort na zijn aantreden als president van de Franse centrale bank. © blg

19 oktober 2011: met zijn opvolger Mario Draghi. © Arne Dedert/3ap

MARIO DRAGHI, DE OPVOLGER

‘Een Duitser in een Italiaans

Een Italiaan aan het hoofd van de ECB, dat lijkt vragen om moeilijkheden. Behalve als die Italiaan Draghi heet.

Hoewel het jarenlang in marmer gebeiteld leek te staan dat na de Nederlander Wim Duisenberg en de Fransmans Jean-Claude Trichet, een Duitser aan het hoofd zou komen van de ECB, kwam uiteindelijk de Italiaan Mario Draghi uit de bus. Deels heeft hij de baan te danken aan het afvallen van twee potentiële Duitse kandidaten. De voormalige voorzitter van de Bundesbank Axel Weber gooidde zelf de handdoek in de ring. Klaus Regling, de topman van het Europees

Noodfonds, had er gewoon geen zin in. Jürgen Stark, tot voor kort de hoofdeconoom van de ECB, moest midden 2014 alleszins opstappen omdat zijn mandaat er dan op zou gezeten hebben als hij deze zomer niet zelf zijn ontslag had ingediend. Niemand mag langer dan acht jaar in het ECB-bestuur zitting hebben. Hij was dus ook geen alternatief. En zo beland je bij Mario Draghi, sinds ruim vijf jaar de voorzitter van de Italiaanse centrale bank en iets minder lang voorzitter

van de Financial Stability Board, de internationale instelling die waakt over de stabiliteit van het wereldwijde financiële systeem. Draghi heeft daardoor ook ervaring met politiek. De economische visie van de Italiaan sluit nauw aan bij die van de Amerikaanse zakenbank de Griekse regering adviseerde over de manier waarop ze de desastreuze toestand van haar nationale boekhouding voor Europa verborgen kon houden. En ten tweede is hij Italiaan. Hij komt dus uit een land dat niet bepaald bekendstaat voor zijn grote financiële discipline. De jongste weken lijkt Draghi zich iets soepeler op te stellen dan Trichet als het gaat over het opkopen van overheidsobligaties van landen waar de rente te hoog oploopt. Dan stemt heel wat economen hoopvol, maar het zal

22 mei 1996: met Fons Verplaetse van de Nationale Bank van België. © pn

lichaam’

daarmee nog niet geëffend. Ten eerste was Draghi vicepresident van Goldman Sachs toen die Amerikaanse zakenbank de Griekse regering adviseerde over de manier waarop ze de desastreuze toestand van haar nationale boekhouding voor Europa verborgen kon houden. En ten tweede is hij Italiaan. Hij komt dus uit een land dat niet bepaald bekendstaat voor zijn grote financiële discipline. De jongste weken lijkt Draghi zich iets soepeler op te stellen dan Trichet als het gaat over het opkopen van overheidsobligaties van landen waar de rente te hoog oploopt. Dan stemt heel wat economen hoopvol, maar het zal

voor Draghi niet evident zijn om alle neuzen in de raad van gouverneurs daarover in dezelfde richting te krijgen. Vooral de Duitsers en de Nederlanders zullen er aanvankelijk met argumenten op toekijken of Draghi toch niet een Italiaan in schaaft is. Het populaire Duitse blad *Bild* riep Angela Merkel destijds op om Draghi niet te aanvaarden als ECB-voorzitter. ‘Inflatie’, zo klonk het, ‘hoort bij het dagelijks leven van Italianen als tomatensaus bij pasta.’ Maar Merkel kwam steeds meer onder de indruk van de kwaliteiten van Draghi die door intimi wel eens omschreven wordt als ‘een Duitser in een Italiaans lichaam’. (c)

21 november 1997: met zijn voorganger Wim Duisenberg. © epa

een bankpresident die hem voortdurend zegt het begrotingstekort terug te dringen en alleen maar hamert op een sterke en stabiele Franse *franc*. Zelfs vóór Chirac gold Trichet al als iemand die recht in de leer is. Samen met zijn minister van Financiën, Michel Sapin, vroeg hij in de jaren 90 om een afspraak met president Mitterrand. ‘We wilden Mitterrand ervan overtuigen dat de centrale bank onafhankelijk móest zijn. Maar dat was echt iets ondenkbars in die tijd, ongehoord zelfs’, aldus Sapin.

Zijn loopbaan verloopt ongestoord tot zijn naam wordt genoemd in een financieel schandaal rond de bank *Crédit Lyonnais*. Trichet zou als topambtenaar hebben meegewerkt aan fraude binnen de bank, maar in 2003 wordt hij vrijgesproken. En daarmee is ook de weg vrij voor de volgende stap. De Fransman volgt in 2003 de Nederlander Wim Duisenberg op als topman van de ECB. En aan de Trichet-doctrine verandert niets. Een stabiele munt en een lage inflatie: dat is waar de Fransman over waakt vanuit zijn kantoor op de 35ste verdieping van de ‘Eurotowers’ in Frankfurt. ‘Mister euro’ is degene die Frankrijk en Duitsland bij herhaling wijst op het belang van de Europese begrotingsafspraken, zoals vastgelegd in ‘zijn’ Verdrag van Maastricht. Trichet heeft zijn reputatie gevestigd. In eigen land gaat hij door als ‘de ayatollah van de prijsstabiliteit’.

Het Duitse tijdschrift *Stern* is op zijn hoede als Trichet bij de ECB aantreedt. ‘Een Fransman als hoedier van de Duitse financiële stabiliteit?’, schrijft het weekblad vertwijfeld in 2003. ‘Iemand uit een land waar men de munt het liefst als een camembert ziet: rond en zacht?’ De *Financial Times* roept hem in 2007 uit tot ‘de meest ervaren beleidsmaker van alle centrale banken’. In dat jaar krijgt Trichet namelijk zijn vuurdoop wat betreft woelige tijden aan het front. De bankencrisis breekt uit. De ECB handelt volgens vriend en vijand kordaat: Trichet zorgt er vanuit zijn vakantiehuis in Saint-Malo in Bretagne voor dat de banken razendsnel terecht kunnen bij de ECB. Ze nemen 95 miljard op en de Federal Reserve en de Bank of England volgen het voorbeeld van Frankfurt. En toen werd het mei 2010. Nu is het de schulden crisis die de ECB op de proef stelt.

Het bankbestuur neemt in het weekend van 8 en 9 mei het ‘ongehoorde’ besluit om staatsobligaties te kopen van zwakke eurolanden, zoals Griekenland en Portugal. Ongehoord, omdat die aankopen buiten het mandaat van de bank vallen. De donderdag ervoor had Trichet nog gezegd dat die aankoop van obligaties uitgesloten was. Maar op vrijdag springen alle lichten op rood. ‘Als de markten op maandag zouden openen zoals ze er vrijdag voorstonden bij sluiting, dan zou de traditionele geldpolitiek geen effect meer hebben’, zei de Franse centrale-bankvoorzitter Christian Noyer destijds. ‘We hebben dat weekeinde van 9 mei verschillende keren met elkaar gebeld’, vertelde Timothy

‘Misschien heeft Trichet de euro gered, maar zijn reputatie is geschaad’

Geithner, de Amerikaanse minister van Financiën, over Trichets optreden. ‘Had de ECB toen niks gedaan, dan had dat catastrofale gevolgen gehad.’ Maar de meningen zijn extreem verdeeld. ‘Misschien heeft Trichet de euro gered, maar zijn reputatie is geschaad’, concludeerde *The New York Times* keihard. ‘Hij heeft de regels opgerekt, z’n principes overboord gezet en schijnbaar toegegeven aan de druk van politieke leiders in paniek.’ De voormalige Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer nam het op voor Trichet. ‘Als het huis in brand staat, dan denk je niet aan je principes maar dan ga je eerst blussen.’ Feit is dat de ECB-bestuurders niet unaniem besloten tot het aankopen van staatsobligaties. De Duitsers waren tegen en de topman zelf liep niet voorop. ‘Trichet was niet de eerste die met het idee kwam’, onthulde ECB-bestuurder Lorenzo Bini Smaghi. Trichet zelf werd er niks over kwijt. ‘Wat we intern bespreken, blijft intern.’ Econoom Paul De Grauwe vindt juist die laatste grote ECB-beslissing een schaduw werpen over de carrière van Trichet. ‘In zijn eerste jaren als ECB-topman deed hij het

goed, maar het was ook kalm op de markten. Hij hoefde maar met één variabele rekening te houden: de inflatie. Tijdens de bankencrisis vanaf 2007 trad hij ook kordaat op. Maar toen de schulden crisis losbarstte, is hij echt volledig uit de bocht gevlogen.’

De Grauwe verbaast zich niet over het feit dat staatsobligaties werden aangekocht. ‘Nee, de bank zei er bij dat ze het tegen haar zin deed en dat ze er zo snel mogelijk ook weer mee wilde stoppen. Hoe wil je dan dat banken daar vrouwen in hebben? Niemand geloofde er in. De ECB had moeten zeggen: we staan 100 procent achter het aankopen van die obligaties en we blijven dat doen tot de markt weer stabiel is.’

Volgens de Leuvense econoom wilde Trichet maar niet begrijpen dat zijn bank niet moest doen dan de inflatie bestrijden. ‘Hij heeft zelfs kort geleden nog gezegd dat de bank maar één indicator op z’n scherm heeft staan: de inflatie. *One needle on the radar*: dat heeft hij letterlijk zo gezegd. Ik weet het zo precies omdat ik het zelfs heb opgeschreven. Trichet heeft echt niet goed begrepen dat zijn bank tegenwoordig méer moet doen, voor financiële stabiliteit moet zorgen.’

De Fransman zelf is ervan overtuigd dat erger is voorkomen dankzij zijn optreden. En daarin wordt hij gesteund door de Amerikaanse minister Timothy Geithner. ‘Als ik hem vergelijk met anderen, dan is Trichet een gigant.’ En die gigant kan zich vanaf 1 november geheel terugtrekken in zijn vakantiehuis in Saint-Malo – als hij er de rust voor heeft. Misschien is er weer eens tijd voor poezie, na jaren in Frankfurt waarin hij steeds vaker ook in de weekenden op zijn 35ste verdieping in de papieren gedoken zat. Want poezie blijft een grote liefde. De mooiste dag uit zijn leven, vertelde Trichet zelf eens, was de dag dat hij als kind een gedicht mocht voordragen voor zijn vader. Tijdens een G20-top wisselde hij eens handgeschreven gedichten uit met een Japanse viceminister. Dat is de Jean-Claude Trichet die voor het grote publiek nauwelijks zichtbaar was de afgelopen tumultueuze jaren, maar die wel degelijk bestaat achter het masker van ‘Trichet de sadomonetarist’, zoals hij al eens genoemd is. Zijn intimi weten het, zegt vriend Rémy Sautter. ‘Jean-Claude is eigenlijk gewoon een romanticus.’

VAN ONZE CORRESPONDENT
IN FRANKRIJK

FRANK RENOUT

PARIS | Het is al laat op de avond, in het voorjaar van 2010, als Jean-Claude Trichet zijn mond netjes afveegt in visrestaurant Itokku in de Zuid-Koreaanse stad Busan. Op tafel staan nog wat restjes zalm, zee-egel en rijst. Het heeft hem gesmaakt. Maar dan verandert Trichets gezicht. De lach verdwijnt, zijn ogen lijken van het ene op het andere moment vuur te spuwen. Of het de vermoeidheid is, na 12 uur onafgebroken vergaderen met de ministers van Financiën en voorzitters van de centrale banken van de G20, of gewoon de verkeerde opmerking op het verkeerde moment: niemand weet het. Maar daar aan tafel komt bij Trichet een razende woede op als zijn gesprekspartner twijfels uit over de onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank (ECB). Alwéér die twijfel. Het houdt maar niet op! Trichet hoort het al sinds 2003, sinds hij aantrad als topman van de ECB. En meestal reageert hij rustig. Maar daar in Busan, na een dag van topoverleg over de spanningen in de Eurozone en de regulering van de financiële handel, laat de Fransman zich – heel even – gaan. ‘Zijn we soms niet de hoeder van een stabiele munt?’, bijt hij zijn tafelenoot toe. ‘De afgelopen elfenhalf jaar hebben wij het beter gedaan dan welke andere centrale bank in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog!’ Het was een ongewone stemverheffing voor de bankier. Niet alleen omdat hij doorgaans de rust zelve is maar ook omdat hij vrijwel nooit zo expliciet de loftrumpet steekt over zichzelf.

Jean-Claude Trichet staat gelijk aan degelijkheid. ‘Hij is heel erg precies, hij hecht aan de feiten en is rigoureuus in zijn analyses’, zei zijn vriend en Franse oud-topambtenaar Rémy Sautter over hem in *L’Express*. ‘Hij is ontzettend slim en heel scherp in zijn inschattin-

gen van situaties’, vertelt econoom Paul De Grauwe van de Katholieke Universiteit Leuven aan de telefoon. De vroegere Oostenrijkse centrale bankvoorzitter Klaus Liebscher herinnerde zich een busreis met minister van Financiën en centrale bankiers op weg naar een gezamenlijk diner: ‘Iedereen zat te praten of keek wat uit het raam. Alleen Trichet nam nauwgezet een enorme stapel papieren door.’

Trichet volgt aanvankelijk een ingenieursopleiding maar studeert daarna ook politieke wetenschappen en economie en bezoekt de prestigieuze ENA (École Nationale d’Administration): de benodigde vooropleiding voor een succesvolle carrière in de Franse politiek of ambtenarij. En dat is dan ook wat volgt. In de jaren 70 wordt hij ingelijfd op het ministerie van Financiën en kort daarna wordt hij economisch adviseur van de regering van Valérie Giscard d’Estaing. Maar Trichet laat zich niet graag voorstaan op zijn voorbeeldige parcours. Als een Brits Europees parlementslid hem eens verwijt ‘zo’n typische Parijse elite-ambtenaar te zijn’, repliceert Trichet gevat: ‘Ik durf het bijna niet te vragen: maar waar heeft u gestudeerd? Oxford of Cambridge?’

Op het Franse ministerie van Financiën is hij nauw betrokken bij de wisselkoerscrises in de jaren 90 en bij de totstandkoming van het Verdrag van Maastricht in 1992, waarin de komst van de euro officieel wordt vastgelegd. In 1993 wordt hij topman van de Franse centrale bank, de Banque de France. Op dat moment is zijn economische visie al ruimschoots gevormd. ‘De munt en een lage inflatie zijn de middelen om te zorgen voor groei en werkgelegenheid’, schrijft hij een jaar voor zijn aantreden. ‘Wie dat tegenspreekt, ontken de realiteit.’ De Trichet-doctrine is geboren. Het levert hem in eigen land al snel de woede op van president Chirac. Die zit niet te wachten op